ВІДГУК

доктора мистецтвознавства, професора кафедри історії української музики
та музичної фольклористики Національної музичної академії
імені П. І. Чайковського
КОПИЦІ МАРІАННИ ДАВІДІВНИ
та народного артиста України,
лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка,
генерального директора Муніципального академічного камерного хору «Київ»,
професора кафедри музичного мистецтва Київського національного університету
культури і мистецтв
ГОБДИЧА МИКОЛИ МИКОЛАЙОВИЧА
на **творчий мистецький проєкт**
творчого аспіранта кафедри хорового диригування
Національної музичної академії імені П. І. Чайковського
КУШНІРА ТАРАСА ІГОРОВИЧА
«ОБРАЗИ УКРАЇНИ В ЖИВОПИСНИХ ПОЛОТНАХ ІВАНА МАРЧУКА ТА ХОРОВІЙ ТВОРЧОСТІ СУЧАСНИХ КОМПОЗИТОРІВ: МИСТЕЦЬКІ ПАРАЛЕЛІ»,
поданий до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва
за спеціальністю 025 «Музичне мистецтво»

Ознайомлення з творчим мистецьким проєктом Тараса Кушніра показало, що його задум полягав у тому, щоб віднайти паралелі між живописними полотнами геніального українського художника Івана Марчука та хоровими творами сучасних українських композиторів і поєднати їх в одній концертній програмі з метою унаочнення музичних образів і водночас підсилення емоційного впливу образів живописних. Оскільки автори використаних у програмі творів не передбачали такого синтезу, здобувач мав самостійно віднайти образні паралелі та вибудувати свою концепцію, засновану на асоціаціях, які виникають при сприйнятті тих чи інших мистецьких творів.

У науковому обґрунтуванні творчого мистецького проєкту Тарас Кушнір спирався на поняття художнього образу, що є цілком виправданим підходом до втілення його задуму, адже художній образ є ключовим у процесі творчого мислення як художників, так і композиторів. Саме питанню образного осмислення дійсності в мистецтві присвячено перший підрозділ роботи, в якому автор, спираючись на відповідні наукові джерела, дає визначення художнього образу, розглядає його види в залежності від способу втілення та матеріалу, специфіку в різних видах мистецтва.

Об'єднувальним тематичним принципом у доборі творів для мистецького проєкту стали образи України в картинах І. Марчука та хорових творах Валентина Сильвестрова, Ганни Гаврилець та Вікторії Польової. Тому цілком логічно у науковому обґрунтуванні здобувач від загальної проблеми художнього образу переходить до питання української ментальності. Безпосередньої ланкою, що пов'язує перший і другий підрозділи стало твердження про те, що однією з важливих ознак національної ментальності є образність сприйняття. Згадуючи про інші риси української ментальності, зокрема про містицизм та бароковість мислення українців, автор здійснює ще один «поворот» – у бік бароко як стилю епохи, який і сьогодні продовжує впливати на творчість українських митців у різних видах мистецтва.

Слід відзначити, що загалом перший розділ наукового обґрунтування мистецького проєкту – «Теоретико-методологічні засади дослідження» – дуже об'ємний і включає в себе ще два підрозділи. У підрозділі 1.3 розглядається постать митця як особистісний феномен. У цьому фрагменті роботи здобувач продемонстрував обізнаність із різними поглядами вчених на сутність творчості та вплив на неї особистісних властивостей митців, долучивши матеріали з психології, а також навівши приклади розгляду цієї проблематики в сучасних музикознавчих дослідженнях.

Нарешті, в останньому підрозділі першого розділу приділено увагу структурі творчого процесу, наведено різні концепції щодо цього важливого питання психології творчості, адже воно має безпосереднє відношення до створення

художнього образу, яке має певну стадіальність, починаючи від усього комплексу життєвих вражень, які отримує митець, виникнення творчого задуму і далі – аж до завершення роботи над твором. При цьому особливо потрібно відзначити, що здобувач включає до розгляду творчого процесу також і виконавське інтерпретування, висловлюючи власні спостереження. Так, посилаючись на свою статтю «Еволюція сприйняття інтерпретаційних версій симфонії для мішаного хору *a cappella* "Страсна седмиця" Святослава Луньова», здобувач зауважує, що при порівнянні двох виконавських інтерпретацій цього твору – вокального ансамблю сучасної музики *«Alter Ratio»* (керівник О. Приходько) та Муніципального камерного хору *«Київ»* (керівник М. Гобдич), – він виокремлював такі критерії, як кількісний склад виконавців, часовий період роботи над твором, різні принципи роботи диригентів, зрештою – зміни у виконавському сприйнятті хориста. Автор відзначає, що різні методичні підходи диригентів до організації творчих процесів, втілення ними власних поглядів та донесення їх колективу співаків «виливається в якісну реалізацію задумів композитора, що надає змогу виконавцям стати "співтворцями" <…> У процесі творчої діяльності одні співавтори ставлять завдання максимально наблизитися до авторської образної моделі, враховуючи можливості авторського задуму. Інші – перетворюють художній образ, наділяючи його новим смислом. І в першому, і в другому випадку – внаслідок неповторності особистого досвіду кожного виконавця відбувається переосмислення та перенесення авторського образу на новий якісний рівень» (с. 50–51).

Другий розділ роботи поділений на два підрозділи відповідно до об'єктів дослідження. У першому підрозділі розглянуто етапи становлення творчої індивідуальності художника Івана Марчука, показано, як формувалися різні творчі обличчя митця, розглянуто періоди його творчості, показано стильову еволюцію, підкреслено роль образів України в його живописних творах. При цьому здобувач не лише спирався на літературу, а й широко використовував висловлювання самого художника, які є ключем для розуміння його світовідчуття та стилю роботи. Таким чином, матеріал цього підрозділу резонує з теоретичними

положеннями зі сфери психології творчості, викладеними у першому розділі наукового обґрунтування.

Другий підрозділ присвячено розгляду хорових творів сучасних українських композиторів, передусім – Валентина Сильвестрова, Ганни Гаврилець та Вікторії Польової, ряд творів яких аналізуються більш докладно, з виявленням питомих ознак індивідуальних композиторських стилів, з окресленням створених митцями художніх образів, які викликають асоціації з певними живописними полотнами Івана Марчука. Залучено також твори Віктора Степурка та Святослава Луньова.

Виявляючи паралелі між музичними та живописними творами, здобувач сконцентрувався на трьох напрямах, які вважає такими, що найбільшою мірою зближують твори різних видів мистецтва, належні названим митцям: шевченківська тематика, народно-фольклорний та духовний напрямки. Кожному з них приділено окрему увагу. При цьому автор цілком слушно підкреслює особливу значимість цих образно-змістовних аспектів у творчості того чи того митця (шевченкіана – у творчості В. Сильвестрова, фольклорна складова – у творах Ганни Гаврилець, духовна музика, звернена до глибоких традицій українського православного співу, – у творчості В. Польової та інших композиторів). Усі ці образно-змістовні аспекти пов'язують творчість українських композиторів з творчістю Івана Марчука, у якій кожен із цих напрямів отримав високохудожнє втілення.

Представлена робота, виконана у формі наукового обґрунтування творчого мистецького проекту, відповідає вимогам, містить усі необхідні складові: анотації українською та англійською мовами, вступ, два розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. У вступі підкреслено актуальність теми дослідження, сформульовано мету й завдання роботи, об'єкт і предмет дослідження, означено його методологічні засади й теоретичну базу, обґрунтовано новизну та практичну цінність отриманих результатів, уміщено інформацію про їх апробацію. Окремо слід відзначити змістовність висновків до першого і другого розділів, а також зальних висновків. Автору вдалося уникнути повторів, висловити нові думки (наприклад, стосовно особистісних рис Івана Марчука, що стало

результатом вивчення його біографії, висловлювань та аналізу творчості, стосовно образних асоціацій між творами різних видів мистецтва тощо). Аналіз музичних творів виконано на належному професійному рівні.

Особливо цінним є виконавський погляд на стилістичну специфіку та завдання, які у зв'язку з нею постають перед диригентом та хоровим колективом. Здобувач ділиться своїм власним досвідом сприйняття та професійної оцінки, своїми міркуваннями, висловлює певні рекомендації. В усьому цьому відчувається музикантська інтуїція, вдумливість, професіоналізм, що засвідчило і концертне виконання.

У процесі реалізації творчого мистецького проєкту «Образи України в живописних полотнах Івана Марчука та хоровій творчості сучасних композиторів: мистецькі паралелі» Тарас Кушнір проявив себе як обдарований музикант, продемонстрував професійну зрілість. Плідність його ідеї поєднання у концертному виконанні музичних та живописних творів засвідчила концертна програма – творча складова проєкту під назвою «Запльонтаний у тисячі мелодій» (15 вересня 2021 року, Київ, Малий зал імені Олега Тимошенка у НМАУ імені П. І. Чайковського), а також інші заходи (концерти та уроки зі школярами, інформація про які міститься в науковому обґрунтуванні проєкту). Беззаперечним є ефект підсилення емоційного впливу на слухачів, поглиблення їхнього сприйняття художніх образів, створених композиторами та художником.

Успішне втілення творчого мистецького проєкту дає приклад, відкриває подальші перспективи для створення подібних заходів – яскравих, видовищних, сучасних і водночас базованих на незаперечних духовних цінностях. Усе зазначене свідчить про високий мистецький і науковий рівень проєкту та його безумовну актуальність як зразку творчого підходу, новаторських пошуків у царині збереження й розвитку традицій академічного хорового виконавства та ширше – національної духовної культури.

Усе зазначене дозволяє зробити висновок про те, творча й дослідницька складові мистецького проєкту відповідає вимогам Міністерства освіти і науки України, виконані на високому професійному рівні. Отже, творчий мистецький

проєкт «Образи України в живописних полотнах Івана Марчука та хоровій творчості сучасних композиторів: мистецькі паралелі» Тараса Ігоровича Кушніра може бути рекомендований до захисту на здобуття ступеня доктора мистецтва.

Доктор мистецтвознавства,
професор кафедри історії української музики
та музичної фольклористики
Національної музичної академії України
імені П. І. Чайковського Копиця М. Д.

Лауреат національної премії України
імені Тараса Шевченка,
народний артист України,
генерального директора Муніципального
академічного камерного хору «Київ»,
професор кафедри музичного мистецтва
Київського національного університету
культури і мистецтв Гобдич М. М.

Копиця М.Д.
Гобдич М.М.
Підпис
Завідчую: начальник загального відділу
Національної музичної академії
України імені П.І.Чайковського